

NARODNI
DOM
MARIBOR

KONCERTNA
POSLOVALNICA

Komorni cikel 2021/2022

7. abonmajske koncert

25. maj 2022 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

NEJC KAMPLET, klavir

Spored

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Sonata za klavir št. 29 v B-duru, op. 106,
»Sonata za klavir s klavirci«

- I. Allegro
- II. Scherzo: Assai vivace – Presto – Tempo I
- III. Adagio sostenuto, appassionato
e con molto sentimento
- IV. Largo - Allegro risoluto

***

Maurice Ravel (1875–1937)

Suita Nočne prikazni, M. 55

- I. Ondine
- II. Vislice
- III. Scarbo

Franz Liszt (1811–1886)

Mefistov valček, št. 1, S. 514

Beethovnova *Klavirska sonata št. 29, op. 106*, je skladateljeva najdaljša in v pianističnem pogledu tudi najbolj zahtevna skladba za klavir. Pisal jo je kar osemnajst mesecev (med letoma 1817 in 1818), z njo pa se je po dolgem času vrnil k štiristavčni obliki (zadnjo takšno, *Sonata op. 31/3*, je napisal petnajst let poprej), ki izdaja pravo simfonično zasnovi. Skladbo je skladatelj posvetil nadvojvodi Rudolfo Avstrijskemu, najmlajšemu sinu cesarja Leopolda II., ki je bil Beethovnov učenec klavirja. Zgodnje skice za sonato izdajajo, da je bil fanfarni začetek zasnovan kot rojstnodnevni pozdrav nadvojvodi: »Vivat, vivat, Rudolphus!« Skladbe se je oprijel naziv »Hammerklavier« oz. »Klavir s klavirci«, saj je na naslovnici prve izdaje skladatelj zapisal »Velika sonata za klavir s klavirci«, pri čemer je predvsem naznačil, da je svoje novo delo napisal za modernejši fortepiano, predhodnik klavirja, in s tem želel povedati, da skladbe ne gre igrati več na čembalu. Isto oznako je sicer Beethoven uporabil tudi na naslovnici *Sonate op. 101* in v rokopisih *Sonat op. 109* in *110*, toda obdržala se je le pri *Sonati op. 106*, najbrž zato, ker se je zdelo, da skladatelj prav v tem delu najbolj odločno izkorišča vse tehnične in zvočne možnosti takrat novega glasbila.

Velika ciklična forma – sonata traja skoraj tri četrt ure, samo počasni stavek četrt ure – pa je, kot smo navajeni, strogo odmerjena in raste iz enotne ideje. Ta je tokrat povezana z intervalom terce, ki zaznamuje tako melodično gradivo kot tudi harmonski načrt skladbe. Zajedel se je že v sam fanfarni začetek sonate, ki se pričinja s skokom *b-d*, torej s terco. Pri tem Beethoven uporablja izredno širok obseg (od B1 do es3), ki razkazuje zvočno bogastvo novega inštrumenta. Takoj po dveh glasnih fanfarah pa Beethoven ponikne v intimno sfero kontrapunkta. Tako skladatelj že v uvodnih taktih napove uporabo izredno širokega registra inštrumenta in tudi emocij, ki že v nekaj taktih zaobjemajo

slovesno-povnanjeno kot tudi lirično-ponotranjeno. Prek skupnega akorda D-dura (zgornji terčni sorodnik B-dura) Beethoven modulira sonatne oblike za drugo tematsko skupino v G-dur (spodnji terčni sorodnik B-dura) namesto pričakovanega dominantnega F-dura, s čimer tudi na tonalni ravni potrjujejo zavezanost intervalu terce. Izpeljavo zaznamuje daljši fugato, v katerem Beethoven »potuje« vse do skrajno oddaljene tonalitete H-dura, nato pa sledi repriza, v kateri sta oba tematska sklopa postavljena v izhodiščni B-dur.

Ameriški pianist in muzikolog Charles Rosen je drugi stavek Scherzo ocenil kot »parodijo prvega stavka«. Prvi del tridelne forme izhaja iz enostavne melodične celice, ki združuje skok terce navzgor in terce navzdol ter se razpotegne v dolg sekvenčni niz, ki ga prekine šele trio v kontrastnem, zasanjanjem b-molu, z značilnimi razloženimi akordi v spremljavi. Počasni stavek je zasnovan kot gigantska sonatna forma brez reprize, a z močno podaljšano kodo. Že uvodna melodija prve tematske skupine se razprostira čez kar petindvajset taktov, seveda pa je ponovno v znamenju terc; odpirata jo dve vzdigajoči se terci in zaključujeta dve padajoči. V stavku prevladuje umirjen ton, pri čemer pa skladatelj dosega raznolikost predvsem s spreminjanjem tekstur, s katerimi zgošča tudi emocionalno napetost. Srednji del v sebi nosi nekaj opernega karakterja – nanj najprej spominjajo repetitive tonov na lahko dobo, kar daje občutek vzdihljajev, nato pa tudi dolge, razpredene melodične arabeske, ki spominjajo na podobno okrasje pri kasnejših Belliniju ali Chopinu.

Zadnji stavek odpira počasen uvod, ki je improvizacijskega značaja in spominja na podobne fantazije, ki jih je

postavljala Bach pred svoje orgelske fuge. Rosen govori o »postopnem rojstvu fuge«, ki zares privre na površje. Ta je zasnovana na podlagi zelo dolge teme (šteje kar 108 tonov), v kateri so kombinirani trilčki z daljšimi spuščajočimi se lestvičnimi pasažami, ki se po pričakovanih pričenjajo vsakič terco nižje. Tema je ujeta v najrazličnejše umetelne kontrapunktične postopke, višek pa doseže skladatelj z nizom trilčkov, skozi katere zasveti nebeška melodija v spuščajočih se osminkah. Vendar pa je kmalu ponovno vzpostavljena motorika fuge, ki vodi v odrezav zaključek s širokimi skoki, ki najavljajo ekspresivnost glasbe, nastale več kot pol stoletja po Beethovnovi smrti.

Podobno kot Beethovnova *Sonata za klavir s klavinci* je tudi **Ravelova** skladba *Nočne prikazni* v svojem času sodila med najzahtevnejša pianistična dela, ki je v marsičem še presejala prislovično neizvedljivo skladbo *Islamej* Milija Balakireva. Ravela je za skladbo navdihnila pesniška zbirka francoskega romantičnega pesnika Aloysiusa Bertranda (1807–1841), ki je nastala na začetku tridesetih let, a je bila izdana šele leto dni po pesnikovi smrti, pod naslovom *Nočne prikazni* (*Gaspard de la Nuit*). Zbirka danes velja za začetek francoske poezije v prozi, pravo veljavo pa so ji dali šele literati s konca 19. stoletja, predvsem Charles Baudelaire in Stéphane Mallarmé. Pesnik sam je o svojih pesmih govoril kot o »fantazijah v maniri Rembrandta in Callota«, osrednji junak pa je sanjač, ki se mu prikazujejo nenavadne vizije, v katerih lahko prepoznamo nekaj duha E.T.A. Hoffmanna in E. A. Poeja. Ravela je na zbirko opozoril pianist Ricardo Viñes, študijski kolega s pariškega Konservatorija, in leta 1908 je skladatelj uglasbil tri pesmi iz zbirke ter jih podnaslovil kot *Tri pesmi za klavir*. Skla-

datelja so navdušili živopisni opisi fantastičnih bitij, tujih prostranstev in gotske temačnosti, kar ne preseneča, če vemo, da se je tudi sam navduševal nad skrivnostnim in neznanim; hkrati pa so ga premamili tudi nenavadni ritmi in sintaksa Bertrandove poezije.

Tri skladbe lahko razumemo tudi kot tipičen primer študije pianistične virtuoznosti in pitoresknih efektov, pri čemer pa vsak izmed stavkov prevzema drugačno literarno držo. Prvi stavek »Ondine« je narativni, drugi stavek »Vislice« je meditacija in tretji, »Scarbo«, večplastni portret. Ondina je lepa, nagajiva vodna nimfa, ki skuša z zapeljivim petjem zapeljati smrtnike v svoje čarobno kraljestvo. Ravel ji nameni oddaljeno tonaliteto Cis-dura, v kateri številne hitre arabeske prinašajo značilne »vodne« figure, ki spremljajo mamljiv napev Ondine ali kot piše Bertrand: »Ondina gladi po kapljicah vode, ki odmevajo na diamantno oblikovanih koščkih tvojega okna, osvetljenega z žalostnimi luninimi žarki«. Stavek »Vislice« prežema zlovesče vzdusje, pri čemer dinamične oznake ne presegajo mezzopiana. Zdi se, da Ravel z zvoki slika truplo, ki visi na vislicah in se ziblje v vetru, medtem ko zahaja sonce. Bogato harmonsko pokrajino ves čas prebada neusmiljeno zvonjenje oddaljenega zvoka v oktavah na tonu *b*, zaradi česar so stavek mnogi opisali tudi kot »fantazijo na enem tonu«. Sklepni stavek slika zlega škrate Scarba, ki je zmožen poljubno spreminjati svojo obliko, velikost in barvo. Tudi v tem stavku ostaja prevladujoča atmosfera srhljiva, a skladno z metamorfozami škrate se v skladbi zasvetijo tudi bolj bleščeči zvoki in zvočne ploskve s skoraj halucinatornimi učinki.

Zgodba o Faustu, ki je prodal svojo dušo hudiču, sega v

16. stoletje, ko so povesti o tej legendi zbrali v *Knjigi o Faustu*. Ta se je kmalu razširila po vsej Evropi in je navdihovala številne umetnike, ki so ustvarili nova literarna dela, med katerimi je *Faust* Johanna Wolfganga Goetheja postal še posebej vpliven. Navdušenje nad figuro je zajelo tudi številne skladatelje, med drugim Hectorja Berliozza, ki je leta 1830 ustvaril dramatično legendo *Faustovo pogubljenje*, prek katere se je z Goethejem spoznal tudi pianistični virtuoz **Franz Liszt**. Ta je leta 1854 napisal svojo *Simfonijo Faust*, s katero pa se je skladateljeva očaranost nad zgodbo šele začela. Kasneje je namreč ustvaril kar štiri *Mefistove valčke*, ki pa jih je namenil različnim zasedbam.

Leta 1859 je Liszt napisal dve krajši orkestrski deli, od katerih je drugo kasneje priredil za klavir in objavil kot *Mefistov valček št. 1*. Gre za pravo programsko glasbo, katere izvor pa ne predstavlja Goethe, temveč avstrijski pesnik Nikolaus Lenau, ki ga sicer bolj poznamo kot avtorja pesnitve *Don Juan*, po kateri je svojo slavno simfonično pesnitev domislil Richard Strauss. Prvi Mefistov valček opisuje prigodo, ko se Mefisto in njegov varovanec Faust znajdetta v vaški gostilni, kjer se skušata vdajati romantičnim avanturam. Glasba sprva oponaša oglaševanje gosli, nato pa se razvije divji ples, ki naj bi vaščane mamil v skušnjave. Kasneje nastopi druga, kontrastna tema, ki je sprva razmišljujoča, nato pa postaja vse bolj razgibana in tudi erotično vabljiva, s čimer opisuje Faustove ljubezenske poizkuse. Obe temi se nato združita v prave izbruhe pianistične virtuoznosti, dokler ne doživita epiloga v dramatični kodi.

Gregor Pompe

NEJC KAMPLET

Nejc Kamplet

Nejc Kamplet (1996) izhaja iz ugledne mariborske glasbene družine. Po končani Drugi gimnaziji v Mariboru ter Konservatoriju za glasbo in balet v razredu mag. Saše Gerželj Donaldson je nadaljeval študij na Univerzi za glasbo in gledališke umetnosti v Gradcu, in sicer v razredu dr. Zuzane Niederdorfer. Trenutno študije nadaljuje v razredu prof. Arie Vardija na Univerzi za glasbo, gledališče in medije v Hannoveru, v Nemčiji.

Požel je uspehe na številnih tekmovanjih, omenimo pa naj zgolj zadnje ugledne nagrade: prvo nagrado na Yamahinem štipendijskem tekmovanju na Dunaju 2020, prvo nagrado na tekmovanju Franz Liszt Award 2021, prvo nagrado na tekmovanju sklada Hildegard-Maschmann

Univerze za glasbo na Dunaju leta 2019, tretjo nagrado v solistični kategoriji in drugo nagrado v kategoriji štiri-ročno, na 9. mednarodnem pianističnem tekmovanju v New Yorku leta 2018. Bil je polfinalist uglednih glasbenih tekmovanj v Harbinu in Ferrolu, sodeloval pa je tudi na Rubinsteinovem tekmovanju v Tel Avivu.

Že od zgodnjih let nastopa na različnih glasbenih festivalih po Sloveniji in v tujini, kot so Festival Ljubljana, Festival Lent, Festival Maribor, Les Nuits Pianistiques, Carpe Artem, EUNICmusicfest – Evropski nacionalni inštitut za kulturo, Noč slovenskih skladateljev in Arsonore. Kot solist je nastopil s Filharmonijo iz Vuhana, Simfoničnim orkestrom iz Harbina, Simfoničnim orkestrom SNG Maribor, Simfoničnim orkestrom Festine, Državnim opernim orkestrom iz Banske Bystrice, Slovaško Sinfonietto, graškimi opernimi orkestromi, Orkestrom Konservatorija v Mariboru in drugimi.

Solistično je nastopil na koncertih v Sloveniji, Avstriji, Italiji, Nemčiji, Litvi, Estoniji, New Yorku, Novi Mehiki, na Japonskem, Kitajskem, Škotskem, Poljskem, Hrvaškem in Slovaškem. Dodatno se je izpopolnjeval na seminarjih pri številnih svetovno znanih pianistih, kot so Jacques Rouvier, Arie Vardi, Daejin Kim, Mihail Voskresenski, Aleksandar Madžar, Ian Hobson, Grigorij Gruzman, Robert Levin, Ruben Dalibaltajan, Aquilles D. Vigne, Arbo Valdma, Sofja Guljak in drugi. Snemal je tudi za RTV Slovenija, ki je že večkrat predvajala njegove posnetke. Na podlagi svojih dosedanjih dosežkov je prejemnik štipendij Ministrstva za kulturo Slovenije ter občin Maribor in Gradec.

Napovedujemo in vabimo

VPISUJEMO V NOVO SEZONO

Od 24. maja do 14. junija 2022 lahko vpišete abonmaja Orkestrskega in Komornega cikla, ki bosta ponovno poskrbela za koncertno raznovrstnost na odru dvorane Union. Vse informacije lahko najdete v naši programski knjižici Brezčasje 22/23 ali pa jih dobite v Informacijski pisarni ter na spletnih straneh in družbenih omrežjih Narodnega doma Maribor.

Veselimo se vas!

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor

Uradne ure: od ponedeljka do petka, od 10. do 13. ure ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union: uro pred prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000

✉ vstopnice@nd-mb.si; spletni nakup vstopnic: <http://nd-mb.mojekarte.si/>

🌐 www.nd-mb.si/;

**VEČER
RADIO CITY**